

Магістр 1 року навчання
факультету економічної інформатики ХНЕУ

АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. На основі узагальнення сучасних наукових досліджень та спостережень було розглянуто статистичний аналіз розвитку інноваційної діяльності, а також визначено основні проблеми інноваційної діяльності України в сучасних умовах.

Аннотация. На основе обобщенных научных исследований и наблюдений был рассмотрен статистический анализ развития инновационной деятельности, а также определены основные проблемы инновационной деятельности Украины в современных условиях.

Annotation. Basing on generalized research and observations the statistical analysis of the development of innovative activity has been discussed and the main problems of innovative activity in Ukraine have been reviewed.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційна модель.

Мета статті полягає у проведенні статистичного аналізу та визначенні розвитку інноваційної діяльності України в сучасних умовах.

Розвиток суспільства та економічна стабільність залежать від ефективного розвитку науково-технічного прогресу в країні. Процеси інноваційної діяльності потребують всебічного дослідження та аналізу з метою оцінки інноваційної активності регіонів України та прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо їх розвитку.

На сучасному етапі розвитку суспільства стає більш значущим підвищення ролі нововведень, і це викликано, в першу чергу, підвищенням та більш жорсткою конкуренцією. Для багатьох керівників, які бажають ефективно управляти підприємством, поняття інноваційно розвинутого підприємства є досить актуальним у сучасних умовах господарювання.

На сьогодні в умовах жорсткої конкуренції на ринку національні підприємства втрачають свої позиції, оскільки не мають змоги завойовувати нові ринки збуту продукції. Неприятлива ринкова кон'юнктура, застаріле обладнання, відсутність фінансування – усе це змушує підприємства скорочувати своє виробництво. Стрімкі темпи науково-технічного прогресу та загострення конкуренції на сучасних глобалізованих ринках однозначно визначають пріоритетність інноваційного шляху розвитку економіки, галузей та окремих підприємств.

Проголошена інноваційна модель економічного розвитку України передбачає реалізацію стратегії розвитку національної економіки, спрямованої на істотне підвищення її ефективності, зростання ВВП шляхом цілеспрямованої діяльності зі створення, освоєння у виробництві та просування на ринок технологічних і організаційно-управлінських інновацій.

За роки незалежності в Україні були започатковані трансформаційні процеси в науково-технологічній та інноваційній сферах. Проте темпи розбудови сучасного формату інноваційної сфери сьогодні є занадто низькими.

Нині ключовим чинником розвитку економіки є інтелектуальні ресурси (інтелектуальний капітал). Від ефективного використання інтелектуальної власності багато в чому залежить і конкурентоспроможність країни на світових ринках високотехнологічної продукції. Саме вона, як показує закордонний досвід, підвищує продуктивність господарської діяльності, забезпечуючи динамічний розвиток економіки.

Розвиток науково-технологічної сфери є одним із дієвих важелів поступового входження країни до спільноти розвинених країн світу, розширення та поглиблення участі у відповідних європейських структурах.

Але із самого початку реалізації проголошеного керівництвом України курсу на переведення національної економіки на інноваційний шлях розвитку виникли серйозні труднощі із фінансуванням цього процесу. Таке реформування потребує значних капіталовкладень, але ні держава, ні вітчизняні підприємці їх не мають.

У 2011 р. загальний обсяг витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт власними силами організацій зменшився на 1,1 % порівняно з 2010 р., витрати на капітальні витрати скоротилися на 3 %, у тому числі на придбання устаткування – на 23,6 % [1]. Водночас загальний обсяг витрат на виконання наукових та науково-технічних робіт власними силами наукових організацій зменшився на 1,3 %.



Рис. 1. Джерела фінансування інноваційної діяльності, %

Сучасний інвестиційний ринок України характеризується недостатністю фінансових ресурсів і відносно невеликим набором методів фінансування інновацій. У зв'язку із цим актуальним є звернення до накопиченого світового та вітчизняного досвіду з питань фінансування інноваційної діяльності.

Основним джерелом фінансування інноваційного розвитку у 2000 – 2011 рр. були власні кошти підприємств, питома вага яких у 2011 р. складала 52,02 % від загального обсягу фінансування технологічних інновацій (рис. 1) [2].

Зважаючи на те, що джерелом власних коштів підприємств, які спрямовуються на інноваційну діяльність, є прибуток, стає зрозумілою причина низького рівня інноваційної активності. Більшість підприємств працює збитково, а ті, що отримують прибуток, не поспішають ним ризикувати, адже інноваціям притаманний високий рівень ризику. Саме тому для розвитку інноваційної діяльності слід активно розвивати банківський сектор у частині залучення цільових інвестицій, вигідного вкладення вільних фінансових коштів підприємств, фінансування перспективних науково-технічних досягнень. Частка банківського сектору у фінансуванні інновацій є занадто низькою.

Як показав проведений аналіз, у 2010 р. порівняно з 2000 р. помітно зросла частка банківських кредитів: з 1,7 до 14,2 %. Отримали кредити 145 підприємств на суму 2,0 млрд грн, кошти іноземних інвесторів отримали 23 підприємства в обсязі 0,3 млрд грн. Але із 1 472 підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, у 2011 р. лише 44 отримали підтримку державного бюджету та 13 – місцевих бюджетів, сукупний обсяг яких склав 152,1 млн [3]. Таке становище обумовлене відсутністю стабільної державної підтримки інноваційної діяльності. Усе це є причиною низького рівня інноваційної активності основної частини підприємств України.

Питома вага загального обсягу фінансування витрат на інновації у ВВП становила 0,84 % (2010 р. – 0,86 %), у тому числі коштів державного бюджету – 0,41 %. Для порівняння обсяг фінансування витрат на наукові дослідження та розробки в таких державах, як Швеція, Ізраїль, Фінляндія, Японія, США, Корея, Австрія, Німеччина, становить від 2,5 до 4,0 % ВВП [3].

Динаміка показників стосовно інноваційної діяльності України за 2000 – 2011 рр. наведена на рис. 2. Як видно з рис. 2, найбільша питома вага спостерігається у підприємств, що займалися інноваціями. Це свідчить про те, що підприємства зацікавлені в розробці нових науково-технічних продуктів, але витрати на їх впровадження залишають бажати кращого, тому питома вага підприємств, що впроваджували інновації, менша. А питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової займає останню позицію, що свідчить про зниження рівня інвестиційної привабливості проектів, пов'язаних зі значним рівнем новизни, та пояснює високий рівень залежності промисловості від імпорту високотехнологічної продукції [4].

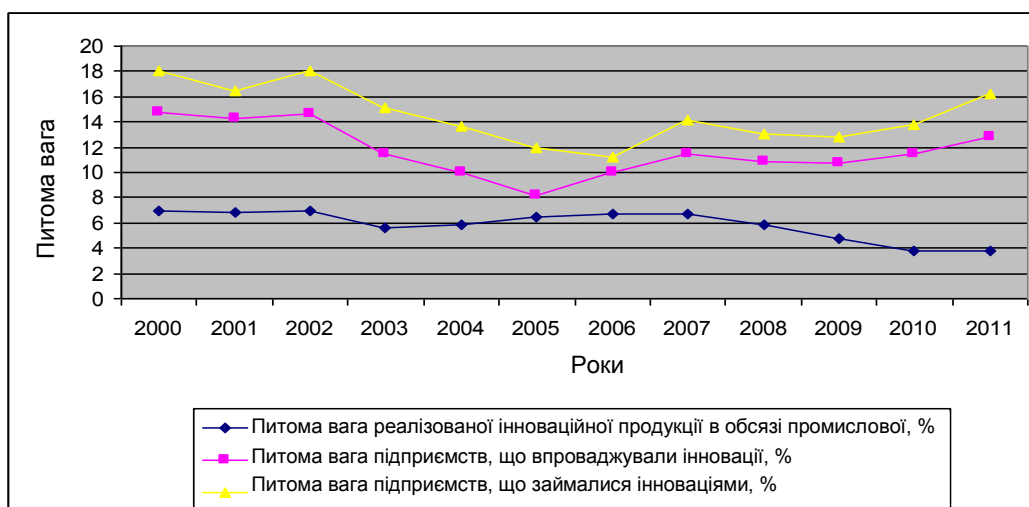


Рис. 2. Динаміка показників інноваційної діяльності підприємств за 2000 – 2011 роки

Згідно з даними Державної служби статистики України, інноваційна активність промислових підприємств за останнє десятиліття перебуває на низькому рівні. У 2010 році інновації були впроваджені лише на 12 % підприємств України, в той час як у Греції цей показник склав 23 %, в Португалії – 39 %, а в Німеччині близько 70 % підприємств використовують інноваційні технології [3]. Ефективний економічний розвиток країни неможливий без прискорення темпів переходу на інвестиційно-інноваційну модель розвитку. У зв'язку з неефективністю заходів, які застосовує держава для стимулювання інноваційної діяльності, рівень активності промислових підприємств залишається на низькому рівні.

У процесі дослідження було виявлено, що порівняно з країнами Європи, в Україні частка підприємств, які використовують у своїй діяльності інформацію від державних науково-дослідних інститутів і університетів, вища. Але відсоток інноваційних підприємств, що користуються власними або приватними джерелами інформації (консультанти та консультаційні об'єднання) вищий, ніж відсоток тих, що використовують інформацію державного сектору. Це свідчить про те, що зв'язок між державним та підприємницьким сектором досить обмежений. Це також є однією із проблем розвитку інноваційного потенціалу підприємств країни.

Таким чином, на державному рівні необхідно розвивати законодавчу базу для більш тісного співробітництва державного та підприємницького секторів, оскільки тільки за ефективного стимуляційного розвитку підприємств Україна буде економічно стабільною та розвиненою державою.

Наук. керівн. Аксьонова І. В.

-
- Література:** 1. Наукова та інноваційна діяльність в Україні // Статистичний збірник. – К. : Держкомстат України, 2011. – 526 с.
2. Юркевич О. М. Фінансове забезпечення науково-технічної інноваційної діяльності / О. М. Юркевич // Фінанси України. – 2009. – № 6. – С. 106 – 111. 3. Резнік Н. П. Способи активізації інноваційних процесів на промислових підприємствах / Н. П. Резнік // Формування ринкових відносин в Україні. – 2010. – № 10. – С. 80 – 82. 4. Наукова та інноваційна діяльність в Україні : стат. зб. / Державний комітет статистики України. – К. : ДП "Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України", 2011. – с. 362
5. Андросова О. Ф. Трансфер технологій як інструмент реалізації інноваційної діяльності : монографія / О. Ф. Андросова, А. В. Череп. – К. : Кондор, 2009. – 356 с.